

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗА УЧАСТЮ СТУДЕНТІВ У ВИЩОМУ МЕДИЧНОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

Анотація: У статті розглянуто механізм залучення студентів до процесу забезпечення якості освітньої діяльності у вищому медичному навчальному закладі. Визначено, що студент є повноправним, компетентним та конструктивним партнером в управлінні та забезпеченні якості вищої освіти, який може і повинен брати участь та впливати на організацію, зміст навчання та результати освітньої діяльності. Підкреслено важливість значення різних форм зворотного зв'язку для управління якістю.

Ключові слова: якість освітньої діяльності, участь студентів у забезпеченні якості, форми зворотного зв'язку для управління якістю.

Постановка проблеми: Закон України «Про вищу освіту» передбачає систему нових поглядів на основні правові, організаційні, фінансові засади функціонування системи вищої освіти, регламентує умови для посилення співпраці державних органів і бізнесу з вищими навчальними закладами та поєднання освіти з наукою та виробництвом з метою підготовки конкурентоспроможного людського капіталу для високотехнологічного та інноваційного розвитку країни, самореалізації особистості, забезпечення потреб суспільства, ринку праці та держави у кваліфікованих фахівцях [1]. Результативність діяльності вищого навчального закладу значною мірою залежить від ефективності професійної діяльності безпосередніх організаторів та учасників освітнього процесу. В сучасних соціально-економічних умовах

зроблено акцент на активному залученні студентства до організації процесів покращення якості вищої освіти [2].

Аналіз наукових досліджень: Із метою адекватного реагування на зміни ринку освітніх послуг необхідна система управління їх якістю, основною метою якої є орієнтація на кінцевих споживачів: виявлення їхніх вимог, оцінка ступеня відповідності якості освітніх послуг потребам ринку. Ця проблема була предметом дослідження таких науковців, як Б.Братаніч, В.Вікторов, С.Захаренков, Т.Оболенська, О.Панкрухин, Е.Подшибякіна, З.Рябова, П.Третяков, М.Туберозова, Ш.Халілов, Н.Шарай, В.Шереметова та ін.. Складність і багатогранність проблеми якості освітніх послуг вимагають принципово нового підходу до її вирішення. Це аргументують у своїх працях К.Астахова, І.Бабин, Г.Сльнікова, В.Кремень та ін.

Формування мети та завдань статті: Основною *метою* даної статті є наукове обґрунтування участі студентів у забезпеченні якості освітньої діяльності, що передбачає Закон України «Про вищу освіту».

Завданням даної статті є аналіз практики щодо участі студентів КВНЗ «Житомирський інститут медсестринства» у забезпеченні якості освітньої діяльності.

Виклад основного матеріалу: Відповідно до розділу V, ст. 16, п. 1 Закону України «Про вищу освіту», система забезпечення якості вищої освіти передбачає:

1) системи забезпечення вищими навчальними закладами якості освітньої діяльності та якості вищої освіти (система внутрішнього забезпечення якості);

2) системи зовнішнього забезпечення якості освітньої діяльності вищих навчальних закладів та якості вищої освіти (діяльність Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти і незалежних установ оцінювання та забезпечення якості вищої освіти) [1].

Розділом VII, ст. 40 Закону України «Про вищу освіту» передбачено участь студентів у забезпеченні якості освіти через участь в обговоренні та

вирішенні питань удосконалення освітнього процесу, науково-дослідній роботі; внесенні пропозицій щодо змісту навчальних планів і програм; участь у прийнятті рішення про відрахування, переведення студентів, внесення пропозицій щодо розвитку матеріальної бази вищого навчального закладу тощо. За погодженням з органом студентського самоврядування приймаються рішення про призначення заступника декана факультету, заступника керівника ВНЗ; поселення та виселення осіб, які навчаються у вищому навчальному закладі у гуртожиток та інше [1].

Історія залучення студентів до процесу забезпечення якості вищої освіти починається із схвалення Міністрами освіти країн учасниць Болонського процесу празького комюніке 2001 року, де студенти визнані «повноцінними членами освітньої спільноти» та «компетентними партнерами у розбудові Європейського простору вищої освіти» [4]. У Берлінському комюніке (2003 р.) утворюється робоча група, покликана розробити стандарти, процедури та рекомендації, які покладені в основу заснування європейської системи забезпечення якості вищої освіти, до складу якої був включений Європейський союз студентів [4].

Європейська система забезпечення якості освіти базується на Європейських стандартах і рекомендаціях (ESG), згідно з якими студенти можуть впливати :

- державний рівень: на забезпечення своїх конституційних та громадянських прав; на освітнє законодавство, яке регламентує, в тому числі, й права і обов'язки студентів, їх соціальні гарантії.

- університетський рівень: на формування академічного етносу, несумісного з явищами корупції, академічної нечесності, списування, плагіату тощо; на забезпечення університетом належних соціально-побутових умов для студентства та покращення матеріально-технічної бази; на організацію роботи студентського самоврядування, розвиток студентських організацій, гуртків, секцій, товариств, братств, їх часткове фінансування з бюджету університету.

– рівень деканату: на якість навчальних програм через пропозиції щодо змісту навчальних програм; на якість навчального процесу через пропозиції щодо його покращення; на якість викладання через опитування студентів стосовно методики викладання та змісту навчальних програм; на якість викладання через вибір навчальних дисциплін у межах, передбачених освітньо-професійною програмою підготовки та робочим навчальним планом (варіативна частина); на якість процесу набуття практичних умінь та навичок шляхом можливості вибору місць проходження практики та стажування; на якість наукової роботи через участь у наукових проектах, розробках, конференціях через наукові публікації; на забезпечення справедливості при розподілі стипендіальних коштів, місць у гуртожитку, відрахуванні студентів тощо [5].

Таким чином, традиційна модель освітньої системи, за якою студента кваліфікували тільки як пасивного споживача знань, давно застаріла. Нова модель передбачає конкретні кроки участі студентів у всіх процесах життя навчального закладу як активних співучасників навчального процесу. У чинному Законі «Про вищу освіту» передбачено широкі можливості для студентського самоврядування. Насправді, ці можливості студенти використовують і практикують несповна.

Серед причин такого невикористання своїх можливостей студентами можна вказати:

– відсутність чітких процедур, які дають змогу студентам активно використовувати свої права та бути активними партнерами в освітньому процесі.

– пасивність студентів. Вони вважають, що для цього потрібно витратити надто багато часу та зусиль. Вони не вірять, що можуть впливати на дії в освітньому процесі.

– відсутність досвіду в захисті своїх прав, незнання своїх можливостей. Студенти побоюються, що порушення проблемних питань позначиться на їх успішності, на виплаті стипендії.

– у частини студентів немає внутрішньої мотивації до навчання, тому на цьому етапі життя сучасна система навчання їх задовольняє [3].

КВНЗ «Житомирський інститут медсестринства» у вересні 2015 року в рамках імплементації Закону України «Про вищу освіту» розробив та затвердив Вченою радою інституту Положення про участь студентів у забезпеченні якості, згідно з яким навчальний заклад [2]:

- керується переконанням, що постійне забезпечення і підвищення якості своєї діяльності є покликанням і завданням вищого навчального закладу, за що він несе відповідальність перед студентами, працедавцями і суспільством.

- має твердий намір вдосконалювати та розбудовувати внутрішню систему забезпечення та моніторингу якості діяльності у світлі стандартів і рекомендацій, викладених Європейською асоціацією із забезпечення якості вищої освіти у програмному документі «Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти», та з врахуванням локальної специфіки.

- вважає студентів повноправними, компетентними та конструктивними партнерами в управлінні та забезпеченні якості вищої освіти, які можуть і повинні брати участь та впливати на організацію, зміст навчання та результати освітньої діяльності. У процесі навчання студент постає, по-перше, як споживач навчальних послуг та послуг сервісних служб Інституту; по-друге, як активний член інститутської спільноти, який разом з викладачами бере участь у навчально-виховній роботі; по-третє, як уособлення результату діяльності ВНЗ.

- створює відповідні умови для участі студентів у внутрішньому забезпеченні якості, зокрема процесах затвердження, перегляду та моніторингу освітніх програм, вдосконаленні критеріїв, правил і процедур оцінювання студентів, відбору викладачів та оцінки їхньої діяльності, наявних навчальних та інформаційних ресурсів тощо.

- меті оформити діючі в навчальному закладі практики та участі

студентів у забезпеченні якості їхньої освіти та запровадити нові практики з досвіду європейських інститутів, активізувати їх роль у процесах покращення якості освіти. Скоординувати взаємодію органів студентського самоврядування, адміністрації, відповідальних осіб та підрозділів Інституту для організації процесів покращення якості освіти.

Важливе значення для управління якістю в інституті мають різні форми зворотного зв'язку. У навчальному закладі проводять такі опитування студентів:

1) Оцінка студентами рівня викладання

Наприкінці кожного семестру проводять опитування студентів щодо рівня викладання предметів. Мета анкети – отримати зворотний зв'язок, краще зорієнтуватися у потребах, можливостях студентів та врахувати їх пропозиції для підвищення якості викладів та управління навчальним процесом у цілому.

Згідно даних останнього опитування, яке відбулось наприкінці I семестру 2015-2016 навчального року, 20% студентів випускних курсів вважають, що для покращення якості підготовки необхідно збільшити кількість годин практичної підготовки; 43% - підвищити рівень інформатизації освітнього процесу; 28% - урізноманітнити форми проведення навчальних занять; 7% - покращити матеріально-технічне забезпечення навчального закладу; 2% - більше уваги приділяти фізичному розвитку та рівню навантаження студентів.

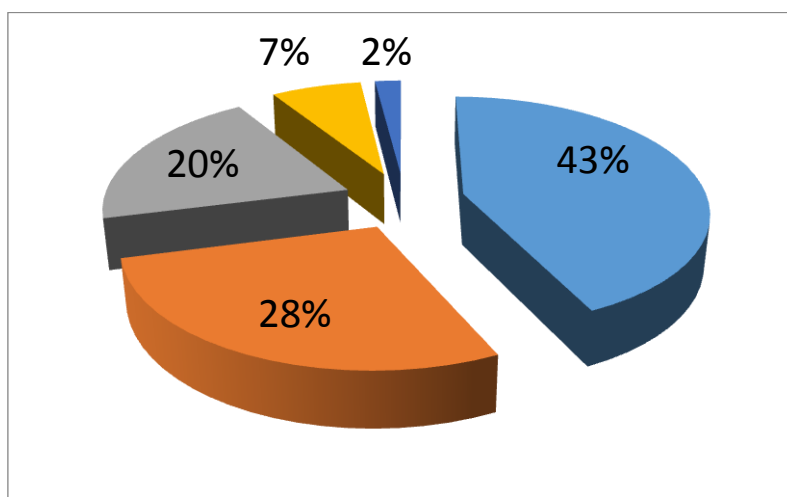

Рис.1. Опитування студентів КВНЗ «Житомирський інститут медсестринства» щодо покращення якості підготовки

За результатами анкетування щодо задоволення навчальним процесом та студентським життям було визначено, що студенти навчального закладу хотіли б збільшити кількість та покращити рівень проведення різних видів практики, студентських наукових конференцій та круглих столів, а також більше брати участь у міжнародних освітніх програмах.

2) Оцінка студентами рівня сервісів

Наприкінці кожного навчального року проводять опитування студентів щодо їх задоволеності роботою сервісних відділів (кафедри (відділення), навчально-методичний відділ, відділ кадрів, бібліотека, відділ технічних засобів, науковий відділ, психолог інституту, соціальний педагог, їдальня, гуртожиток тощо).

Таким чином, студентами було відмічено високий рівень роботи психологічної служби (4,8 балів), навчально-методичного відділу (4,5 балів), наукового відділу (4,0 бала); середній рівень - відділу технічних засобів навчання (3,6 балів), відділу кадрів (3,4 бала). На думку респондентів, необхідно покращити роботу сервісних відділів (бібліотека, їдальня, гуртожиток).

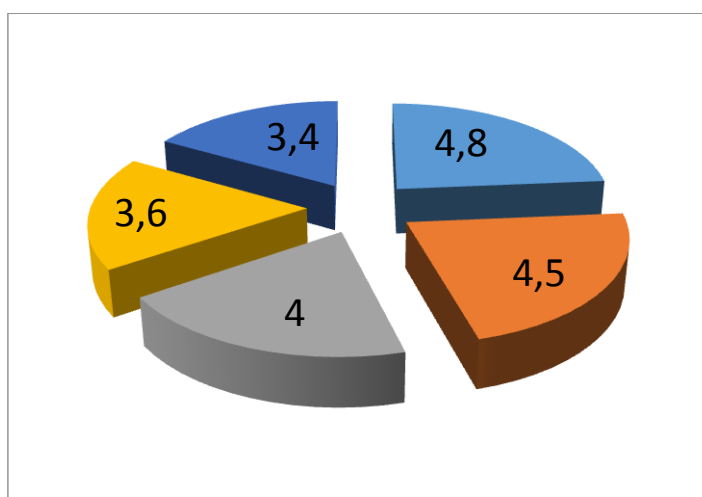

Рис.2. Опитування студентів КВНЗ «Житомирський інститут медсестринства» щодо їх задоволеності роботою сервісних відділів навчального закладу

3) Оцінка студентами вступної кампанії та системи адаптації до студентського життя

Протягом вересня проводять опитування студентів першого року навчання з метою отримання зворотного зв'язку з питань діяльності приймальної комісії: оцінюють чіткість і зрозумілість правил прийому; своєчасність і прозорість оголошення результатів прийому; організацію прийому документів, підписання договорів; організацію поселення в гуртожитки; систему заходів ознайомлення з діяльністю сервісних відділів; аналізують мотиваційні чинники вибору навчального закладу та спеціальності з метою покращення стратегії вступної кампанії.

Результати анкетування студентів щодо причин вступу до КВНЗ «Житомирський інститут медсестринства» свідчать про те, що 58 % колишніх абітурієнтів обрали навчання в інституті за рахунок його статусу та можливості здобути ступеневу медсестринську освіту; 23% у зв'язку з тим, що в інституті є спеціальність, за якою вони хотіли б навчатись; 8% за порадою родичів та друзів; 5% за рахунок належності до групи пільговиків; у 4% була просто наявна кількість балів за сертифікатами для вступу до інституту; 2% не вдалось вступити в той вищий навчальний заклад, куди прагнув.

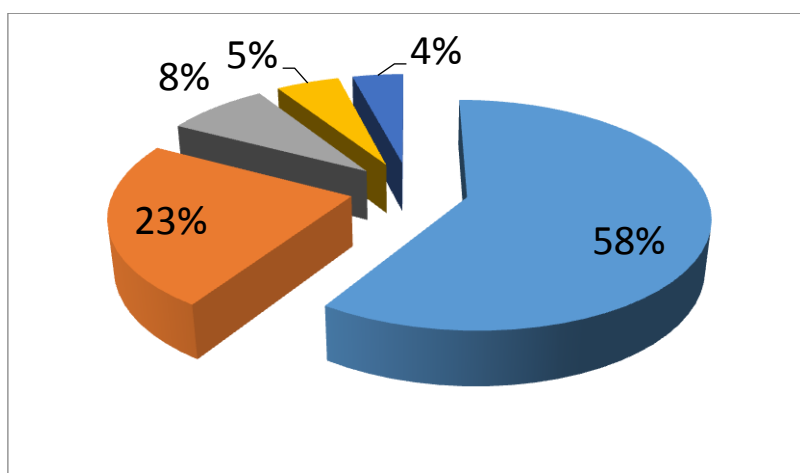

Рис.3. Результати анкетування студентів щодо причин вступу до КВНЗ «Житомирський інститут медсестринства»

Відповіді респондентів щодо адаптації студентів першого курсу

свідчать про те, що основними труднощами, з якими вони зіткнулись є: процес внутрішньої інтеграції групи, адаптація до вимог викладачів, велике навантаження (аудиторна та самостійна робота), опанування нової системи навчання, необхідність відпрацювання пропущених занять, адаптація до нових умов життя та інше.

Висновки: Залучення студентів до процесів покращення якості вищої освіти буде ефективним при забезпеченні постійного й активного їх представництва на всіх рівнях діяльності вищого навчального закладу та здійснення постійного моніторингу щодо оцінки студентами рівня надання освітньої послуги навчальним закладом.

Список літератури:

1. Закон України «Про вищу освіту» // Закон від – 01.07.2014. – № 1556-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/1556-18>.
2. Про введення в дію Положення про участь студентів у забезпеченні якості освітньої діяльності КВНЗ «Житомирський інститут медсестринства»: Наказ ректора КВНЗ «Житомирського інституту медсестринства» від – 17.09.2015. – № 12.
3. Родненкова Н. Кордуба Ю. Процедури участі студентів у процесі забезпечення якості освіти в університеті / Від контролю до культури якості: перезавантаження процесів забезпечення якості в українській вищій школі: практ. посіб./ За ред. С. Гришко. / Н.Родненкова, Ю.Кордуба. – Львів: Видавництво «Компанія "Ману- скрипт"». 2014. – 130-154с.
4. Русак О. Студентські експертні об'єднання як механізм інституціоналізації участі студентів у забезпеченні якості освіти – Режим доступу: <http://www.uass.org.ua/index.php/analytics/752-studentski-ekspertni-obiednannia>.
5. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG) (ухвалено Міністерською

конференцією в Єревані, 14-15 травня 2015 р) - Режим доступу:
<http://www.britishcouncil.org.ua/s>

6. Шатило В.Й. Забезпечення якості освітньої діяльності як шлях реалізації Закону України «Про вищу освіту» / В.Й.Шатило, С.В.Гордійчук. – Медична освіта. Науково-практичний журнал. 2015. – № 2. – 94-98 с.

7. Towards the European higher education area. Communiqué of the meeting of European Ministers in charge of Higher Education in Prague on May 19th 2001. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
http://www.ehea.info/Uploads/Declaration/PRAGUE_COMMUNIQUE.pdf

Гордійчук С.В. Обеспечение качества образовательной деятельности при участии студентов в высшем медицинском учебном заведении

Аннотация: В статье рассмотрен механизм привлечения студентов к процессу обеспечения качества образовательной деятельности в высшем медицинском учебном заведении. Определенно, что студент является полноправным, компетентным и конструктивным партнером в управлении и обеспечении качества высшего образования, который может и должен принимать участие и влиять на организацию, содержание учебы и результаты образовательной деятельности. Подчеркнуто важность значения разных форм обратной связи для управления качеством.

Ключевые слова: качество образовательной деятельности, участие студентов в обеспечении качества, формы обратной связи для управления качеством.

Gordiichuk S.V. Providing quality of educational activities with the participation of students in higher Medical Institutions.

The article deals with the mechanism of attracting students to the process of providing quality of learning activities with the participation of students in higher Medical Institutions. Certainly that students is a full, competent and a constructive partner in governance and quality assurance of higher education, which can and

should also participate and influence to the organization, learning content and results of learning activities.

Emphasize the importance of the of different feedback forms for quality control.

Keywords: quality of learning activity, student participation in ensuring the quality, feedback forms for quality control.